

Marjana M. Stevanović*

Bašaragin, Margareta & Savić, Svenka 2022. *Ženske studije posle 25 godina u Subotici*. Ženske studije i istraživanja i Futura publikacije, Novi Sad, str. 60.

U izdanju Udruženja „Ženske studije i istraživanja“ i Futura publikacije u Novom Sadu objavljena je brošura „Ženske studije posle 25 godina u Subotici“ Margarete Bašaragin i Svenke Savić, koja se temelji na izveštaju o radu subotičke podružnice Udruženja „Ženske studije i istraživanja“. Nije ustaljen običaj, a mogao bi da postane, da organizatorke nekog alternativnog obrazovnog programa (ovoga puta visokoškolskog) predstavljaju detaljan izveštaj o fazama u svom radu tako da bi se i drugi mogli lako osloniti na već dostignuta iskustva.

Autorke beleže dosadašnja zalaganja i učinke na zahtevnom poslu uvođenja interdisciplinarnih ženskih studija u akademsku sferu u Subotici, iz alternativne, aktivističke perspektive, s vođenjem računa o važnosti visokog kvaliteta izvođenja programa.

Struktura izlaganja je sledeća. U Uvodu autorke objašnjavaju šta su interdisciplinarne Ženske studije i kako su se oblikovale kroz prve programe u visokoškolskoj nastavi u lokalnoj sredini – Subotici. Slede poglavlja „Ženske studije sada – posle 25 godina u Subotici“, s pregledom aktivnosti u sadašnjem akademskom kontekstu. Autorke su u trećem delu brošure uključile podatke o medijskoj vidljivosti ženskih studija u Subotici, kao komplementarnom učinku u obrazovanju ne samo onih koji su u program bili uključeni, nego i onih koji o programu stiču znanje preko medija. Potom sledi Zaključak, dok Prilog na kraju knjige sadrži niz korisnih informacija o praktičnom radu sa polaznicama (poput uputstava za tehničku pripremu teksta, pisanje sažetka, literature, zatim pisanje prikaza, sastavljanje evaluacionog lista i ostalo).

* mstevanovic150@gmail.com

Udruženje „Ženske studije i istraživanja“ Novi Sad, kako autorke podsećaju na početku, osnovano je 1997. godine, i danas predstavlja interdisciplinarni visokoškolski obrazovni program, alternativni akademskom programu u Srbiji, koji objedinjuje nastavu, istraživanje, izdavaštvo i dokumentaciju o ženama u jedinstveni program za žene (i muškarce). Krajnji cilj ovog programa je stvaranje i širenje znanja za poboljšanje položaja žena iz različitih nacionalnih zajednica (pre svega onih koje žive u Vojvodini), a posebno je usmeren na grupe žena sa manje društvene moći, s ciljem da se stečeno znanje pretoči u različite kreativne aktivističke postupke u praksi.

Uspeh ovog udruženja je u osmišljenom neformalnom studijskom programu „za žene i o ženama“ (kasnije implementiranom u akademsko visokoškolsko obrazovanje na Univerzitetu u Novom Sadu, u okviru interdisciplinarnog ACIMSI Centra za rodne studije, 2003).

Takođe, od velikog je značaja što se ženske studije, na podsticaj osnivačice pomenutog udruženja profesorke Svenke Savić, proširuju na fakultete u drugim gradovima Vojvodine, najpre u Subotici kroz rad Udruženja „Ženske studije i stvaralaštvo“ (1997–2004).

Autorke razdvajaju dva perioda u razvoju ženskih studija u Subotici. U poslednjoj deceniji 20. veka, kada „Ženske studije i stvaralaštvo“ predvodi Jasminka Dulić sa saradnicama (Mirjanom Dokmanović i Slavicom Mamužić), realizuju se naučna istraživanja koja se fokusiraju na društveni status žena, ali i njihovo obrazovanje i društvenu afirmaciju. Nakon devet godina rada sledi „period tišine“, kako ga autorke nazivaju, da bi 2020. rad Ženskih studija oživeo opet kao alternativa akademskom u okviru podružnice novosadskog udruženja u Subotici, kojim sada rukovodi dr Margareta Bašaragin.

Pokazuju se i prvi rezultati: tri istraživačka projekta: „Znamenite Jevrejke Subotice“ (2020), „Znamenite Jevrejke Subotice – životna priča Sonje Licht“ (2021), „Antifašistkinje Subotice: skojevke, partizanke, afežeovke“ (2021), što je prepoznala Sekcija za feministička istraživanja i kritičke studije maskuliniteta i dodelila autorki nagradu „Anđelka Milić“ (2022).

Margareta Bašaragin i Svenka Savić iznose niz detalja u vezi sa formiranjem programa, kao neku vrstu pomoći svima zainteresovanim da preduzmu slične korake.

Kroz pripremne aktivnosti navode način na koji se formira tim, kako se određuju teme, a potom forma predavanja, radionica, tribina i različiti oblici njihove realizuje (uživo ili preko zuma). Opisane aktivnosti se odnose na raspisivanje konkursa, aktivno agitovanje kroz različite medije za upis, prijave kandidatkinja i kandidata, proveru nivoa početnog znanja o

ženskim studijama, odabir literature (obavezne i izborne, na stranim i našim jezicima), te način na koji treba pisati završne radove i naučne tekstove.

Od koristi su sažeci održanih predavanja u okviru odabranih oblasti za datu grupu (uz priloženo uputstvo kako pisati sažetak kao poseban deo naučnog teksta).

Privilegija je ovog programa što je prilagođen onome što su aktuelne lokalne teme u Subotici i to što su teme i predavačice fokusirane na važna društvena pitanja. Ovi sažeci dobro osvetljavaju problematiku odabranih tematskih oblasti (bilo ih je ukupno 4), a time i nivo očekivanog postignuća i znanja studentkinja i studenata. Ispod svakog apstrakta, bilo da je predavanje o patrijarhatu, rodu i jeziku, rodu i umetnosti, rodu i zdravlju ili rodним aspektima u pravu i ekonomiji, sledi preporučena obavezna i izborna literatura, te osnovne informacije o predavačicama.

Predstavljene su i kratke biografije polaznica iz kojih se vidi da su gotovo sve u program unele i svoja lična istraživanja i iskustva, koja su mogle podeliti sa drugima u grupi. Uočava se raznolikost tema kojima su se one posvećivale: od položaja Roma i Romkinja kao grupe koja u državi ima malu moć, do tematizacije pojedinih književnih ženskih likova ili motiva. To je ujedno i osnovni kvalitet ovog programa – višestruka razmena znanja i aktivističkog iskustva u više smerova.

U posedu podružnice su i mnogobrojne fotografije, koje su, pored ostale dokumentacije, važan materijal za istoriju ženskog pokreta u Subotici.

Osnovna je namera da jedan detaljan izveštaj o procesu pripreme, održavanja i finalizacije alternativnog visokoškolskog programa za žene i o ženama posluži drugima da isti ponove i modifikuju za svoju sredinu, iz uverenja da gradovi u Srbiji u kojima postoje fakulteti i visoke strukovne škole treba da imaju Ženske studije kao stalan program.

Brošura „Ženske studije posle 25 godina u Subotici“, u recenziji prof. dr Vere Vasić i dr Silvie Dražić, za koju je finansijsku podršku dala Rekonstrukcija ženski fond iz Beograda, može se skinuti sa sajta Ženskih studija u Novom Sadu.

Datum prijema: 04.10.2022.

Datum ispravki: /

Datum odobrenja: 04.10.2022.